

Samlad uppföljande granskning

Region Västmanland

Revisionsrapport
Mars 2025

*Louise Tornhagen, certifierad kommunal revisor
Pariya Baker Zell, revisionskonsult
Henrik Fagerlind, certifierad kommunal revisor*

Innehållsförteckning

1.	Inledning	3
2.	Granskningsresultat	5
	- Granskning av strategiskt arbete för införande av e-hälsa i sjukvården (2021)	6
	- Granskning arbetet med psykisk ohälsa hos äldre (2022)	11
	- Granskning av patientsäkerhet inom förlossningsvården (2022)	17
	- Granskning av vårdhygien och städning (2022)	22
3.	Revisionell bedömning	37

1

Inledning

Inledning

Bakgrund

Revisorerna i Region Västmanland granskar årligen delårsbokslut och årsredovisning, samt genomför fördjupade granskningar utifrån en risk- och väsentlighetsanalys. De granskningar som revisionen genomför innehåller ofta förslag på åtgärder som bör genomföras. Dessa åtgärder varierar i omfattning och därmed också i tid för genomförande. En viktig del av revisionens arbete är därför att följa upp tidigare genomförda granskningar för att se om åtgärder vidtagits med anledning av dessa och om den granskade organisationen beaktat noterade brister, synpunkter och förslag.

Genom att regelbundet följa upp genomförda granskningar ges svar på om åtgärder med anledning av revisorernas kritik och rekommendationer har tagits i beaktande. Uppföljningen ger också underlag för att bedöma om det finns anledning till förnyad granskning, och blir därmed en grund för riskanalysen inför kommande års revisionsplanering.

Regionens revisorer har med hänsyn till risk och väsentlighet bedömt det angeläget att följa upp ett antal revisionsgranskningar genomförda de senaste åren. De granskningar revisionen bedömer väsentliga att följa upp är:

- Granskning av strategiskt arbete för införande av e-hälsa i sjukvården, 2021
- Granskning av arbetet med psykisk ohälsa hos äldre, 2022
- Vårdhygien, städning och vårdnära service, 2022
- Patientsäkerhet inom förlossningsvården, 2022

Syfte och frågeställningar

Syftet med granskningen har varit att bedöma om regionstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden vidtagit tillräckliga åtgärder med anledning av den bedömning och de åtgärdsförslag som lämnats i genomförda granskningar.

Syftet har besvarats med följande revisionsfrågor:

- Har revisorernas synpunkter och förslag till åtgärder besvarats av respektive nämnd/styrelse?
- Har synpunkterna och förslagen åtgärdats?

Avgränsning

Granskningen avser uppföljning av ett urval av granskningar genomförda åren 2021–2022. Totalt görs en uppföljning av fyra granskningar:

- Granskning av strategiskt arbete för införande av e-hälsa i sjukvården, 2021
- Granskning av arbetet med psykisk ohälsa hos äldre, 2022
- Vårdhygien, städning och vårdnära service, 2022
- Patientsäkerhet inom förlossningsvården, 2022

Metod

Granskningen har genomförts med följande metod:

Genomgång av revisorernas synpunkter och förslag till åtgärder som angetts i lämnade revisionsrapporter och tillhörande missivbrev, samt genomgång och granskning av yttranden som revisorerna erhållit.

Inhämtande av lägesbeskrivningar för respektive granskning genom intervjuer med berörda tjänstemän.

Inhämtande av kompletterande underlag för granskning och verifiering av genomförda åtgärder och utveckling samt övrig materialinsamling nödvändig för att fånga statusen för respektive granskning.

2

Granskningsresultat

Granskning av strategiskt arbete för införande av e-hälsa i sjukvården (2021)

Under revisionsåret 2021 genomfördes en granskning av regionens strategiska arbete med att införa e-hälsa i sjukvården. Revisorernas sammanfattande bedömning var att regionstyrelsen i allt väsentligt har säkerställt ett ändamålsenligt strategiskt arbete med införandet av e-hälsa i sjukvården samt att arbetet i allt väsentligt genomfördes med tillräcklig intern kontroll.

De brister som framkom i granskningen var i huvudsak följande:

- Det har inte skett någon utvärdering av regionens digitaliseringsstrategi.
- Det finns behov av att tydliggöra utgångsläge och målvärden för angivna nyttoeffekter.

Utifrån resultatet av genomförd granskning lämnades två rekommendationer till regionstyrelsen.

Rekommendationer till regionstyrelsen:

- Tydliggör utgångsläge och målvärden för nyttoeffekterna (frigjord tid och ekonomisk nytta) som anges i digitaliseringsstrategin.
- Säkerställ att handlingsplan för digitalisering genomförs samt revideras årligen och beakta då förändrade förutsättningar, omvärldsfaktorer och nya möjligheter.

Har revisorernas synpunkter och förslag till åtgärder besvarats av respektive nämnd/styrelse?

Iakttagelser

På uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Region Västmanland har PwC under revisionsåret 2021 genomfört en granskning av regionens strategiska arbete med att införa e-hälsa i sjukvården.

De förtroendevalda revisorerna översände revisionsrapporten tillsammans med upprättat missiv till regionstyrelsen för svar och till regionfullmäktige för kännedom. Svar erfordrades senast 2021-11-24.

Regionstyrelsen behandlade revisionsrapporten vid sammanträdet 2022-02-01 § 13

Regionstyrelsens beslut:

- Förslaget godkänns och överlämnas till regionens revisorer som regionstyrelsens yttrande.

I yttrandet framgår att handlingsplanen för digitalisering, som revideras vartannat år, konkretiserar de övergripande aktiviteter som förväntas genomföras under perioden. Mätning av utgångsläge och målvärde sker där det är möjligt inom respektive övergripande aktivitet.

Uppföljning av strategi, handlingsplan och uppnådda nyttoeffekter integreras i regionens ordinarie uppföljningsarbete. Detta sker i samband med förvaltningarnas återrapporering till regionstyrelsen för tertial 1, 2 samt i samband med årsbokslutet.

Bedömning

Bedömning: Ja

Vår bedömning är att regionstyrelsens har behandlat revisionsgranskningen samt besvarat de rekommendationer som lämnats i granskningen.

Har synpunkterna och förslagen åtgärdats?

lakttagelser

Rekommendation 1: Tydliggör utgångsläge och målvärden för nyttoeffekterna (frigjord tid och ekonomisk nytta) som anges i digitaliseringsstrategin.

Enligt intervju har hälso- och sjukvårdens målbild för 2029 (HoS2029) ersatt regionens tidigare digitaliseringsstrategi för 2021-2024 samt handlingsplan för digitalisering. Hälso- och sjukvårdens målbild 2029 är antagen av regionfullmäktige 13 februari 2024 §11. Målbilden ska enligt fullmäktiges beslut utgöra grund och vägledning för hälso- och sjukvårdsnämndens, och i relaterade fall regionstyrelsens och övriga nämnders, vidare arbete. I hälso- och sjukvårdsförvaltningens förvaltningsplan 2025-2027 återfinns hälso- och sjukvårdens målbild 2029 med mål och uppdrag.

Enligt intervju arbetar Region Västmanland med projektmodellen PROJEKTIL i syfte att arbeta strukturerat och effektivt och för att nå uppsatta mål. Vi har tagit del av två slutrapporter som avser digitala kallelser (via 1177 istället för via post) och Cosmic Nova (applikation för digitalt arbetssätt) i vuxenpsykiatri. I dessa två slutrapporter finns en nyttokalkyl som visar på effekter för verksamheten, medarbetare, patienter/invånare samt ekonomisk nytta. Enligt intervju ska uppföljningsstruktur användas i samtliga uppdrag som startas upp. Vidare beskrivs att ekonomi och tid är med i de flesta slutrapporter tillsammans med ett patientperspektiv. Vi kan dock inte bekräfta att det görs, men i årsredovisningar 2022-2024 framkommer uppnådda nyttoeffekter för några genomförda/pågående projekt.

I hälso- och sjukvårdsförvaltningens *årsredovisning 2022* framgår:

- Att digitala kallelser skapar nyttoeffekter kopplat till ekonomi genom lägre portoavgifter, och är en av de åtgärder som genomförts för en ekonomi i balans.
- Vidare beskrivs att digital taligenkänning innebär färre anställda medicinska sekreterare, vilket får en positiv inverkan på ekonomin.
- Digitala lösningar gör att Region Västmanland kan möta patienterna utifrån deras behov utifrån rätt vårdnivå.
- Digitala vårdmöten och grupplösningar innebär vidare att hälso- och sjukvården kan nå ut till fler patienter samtidigt.

I hälso- och sjukvårdsförvaltningens *årsredovisning 2023* framgår:

- Digital taligenkänning har inneburit 3 färre medarbetare jämfört med 2022
- Patientens möjlighet till interaktion med vården har visat sig effektiv. Operation i Köping har halverat uteblivna besök genom förändrat arbetssätt då patienten kan ta del av kallelsen via 1177. Det går också att ge möjlighet till svar och dialog om operationstid och frågor i samma digitala flöde.
- Kirurgen och ortopederna skickar många av sina kallelser till operation via 1177, patienten fyller i sin hälsodeklaration digitalt och vården tar emot och bedömer den i Cosmic.

Vid sammanträdet den 28 augusti 2024 fattade hälso- och sjukvårdsnämnden beslut om att kontakt via 1177 direkt (digital triage och chatt) ska likställas med telefonkontakt när det gäller krav på vårdcentralernas tillgänglighet. Målet är att snabbare hantera patientens hälsoproblem och besvara frågor om vård, samt att effektivisera telefonrådgivningen på mottagningarna och 1177.

Rekommendation 2: Säkerställ att handlingsplan för digitalisering genomförs samt revideras årligen och beakta då förändrade förutsättningar, omvärldsfaktorer och nya möjligheter.

Av regionstyrelsens yttrande framgår att handlingsplanen för digitalisering, som revideras vartannat år, konkretiserar de övergripande aktiviteter som förväntas genomföras under perioden. Detta sker i samband med förvaltningarnas återsrapportering till regionstyrelsen för tertiäl 1, 2 samt i samband med årsbokslutet.

Har synpunkterna och förslagen åtgärdats?

Fortsättning rekommendation 2:

Som beskrivs under rekommendation 1 antog regionfullmäktige antog i februari 2024 den konkretiserade målbilden för hälso- och sjukvården 2029 (HoS29). Hälso-och sjukvårdsförvaltningen har fått i uppdrag att arbeta med förverkligande av målbilden. Detta arbete sträcker sig dock utanför förvaltningsplanen, över flera år. Som en bilaga till förvaltningsplanen finns milstolpar och aktiviteter som ska uppnås uppdelat per år fram till 2029. En milstolpe beskriver när en viss förmåga är uppnådd. För de närmaste åren motsvaras flera av aktiviteterna i förvaltningsplanen av milstolpar.

Milstolparna är indelade i fem insatsområde: omställning till framtidens hälso-och sjukvård (fokus nära vård), personcentrering, hälsofrämjande, kompetensförsörjning samt tillgänglig, säker och effektiv vård.

Inom personcentrering finns för 2025 milstolparna:

- Stödstruktur för digitala vårdrum och/eller digitala vårdmöten
- Breddinföra webbtidbok där det är möjligt

Under 2026 planeras en gemensam digital servicenivå och etablering av egenmonitorering.

Av delårsrapport 2 2024 framgår att regionen och länets kommuner har implementerat ett enhetligt journalsystem för dokumentation av hälso- och sjukvårdsinformation. Under perioden har nästa steg påbörjats, att undersöka möjligheterna till ett införande av sammanhållen journal för den kommunala elevhälsan.

Taligenkänning i Cosmic innebär att tal översätts direkt till text i journalen. Vidare skickas samtliga kallelser digitalt via 1177. Patienter med lång resväg kan numera få hjälp på medicinkliniken vid Fagersta sjukhus genom användningen av ett digitalt vådrum. Syftet är att underlätta för patienter som har begränsad tillgång till digitala tjänster samt att förbättra vårdtillgängligheten för dem som annars skulle behöva resa långt för sina möten.

Av delårsrapport 2 2024 framgår ytterligare ett antal utvecklingsarbeten med koppling till digital teknik pågår i regionens verksamheter. Några exempel är: automatiserad överföring av information till kvalitetsregister, egenmonitorering, chatt och egenvårdsrådgivning samt elektronisk underskrift.

Från intervju framkommer att egenmonitorering för astma/KOL kommer påbörjas under våren 2025. Därefter kommer regionen gå vidare med egenmonitorering för hjärtsvikt.

Bedömning

Bedömning: Delvis

Vi bedömer att rekommendationerna inte fullt ut kan följas upp då såväl digitaliseringsstrategi som handlingsplan för digitalisering har utgått och ersatts av målbild för hälso-och sjukvården 2029. Vi har dock kunnat följa upp de aktiviteter som pågår inom digitalisering genom förvaltningsplan, delår och årsredovisning.

De delar som vi ser bör utvecklas vidare avser utgångsläge och målvärden för nyttoeffekterna (frigjord tid och ekonomisk nytta) för verksamhetsutveckling med hjälp av digitalisering.

Sammanfattning av åtgärdade rekommendationer

Rekommendation	Rekommendation genomförd
Rekommendation 1: Tydliggör utgångsläge och målvärden för nyttoeffekterna (frigjord tid och ekonomisk nytta) som anges i digitaliseringsstrategin.	Delvis. I den uppföljande granskningen har vi tagit del av projektutvärdering för två projekt inom digitalisering. Från delårsrapporter och årsredovisningar framgår uppnådda effekter för några områden. Vi kan dock utifrån granskningen inte bekräfta att det sker för samtliga projekt.
Rekommendation 2: Säkerställ att handlingsplan för digitalisering genomförs samt revideras årligen och beakta då förändrade förutsättningar, omvärldsfaktorer och nya möjligheter.	Ja. Den tidigare handlingsplanen revideras vartannat år, vilket framgår av yttrandet. Det kan också bekräftas av uppföljning av regionens årsredovisningar 2022-2023. Det finns ingen separat digitaliseringsstrategi eller handlingsplan längre, utan aktiviteter och milstolpar för digitalisering är en del av målbild 2029. Respektive aktivitet har en ansvarig, och uppföljning sker av prognos och en lägesbild ges i delårsrapport och årsredovisning.

Granskning arbetet med psykisk ohälsa hos äldre (2022)

På uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Region Västmanland har PwC under revisionsåret 2022 genomfört en granskning av regionens arbete med psykisk ohälsa hos äldre. Revisorernas samlade bedömning var att regionstyrelsen inte helt säkerställer en ändamålsenlig verksamhet avseende äldre som lider av psykisk ohälsa, samt att regionstyrelsens interna kontroll för området är inte helt tillräcklig.

De brister som framkom i granskningen var i huvudsak följande:

- Brist i möjligheter till uppföljning och analyser
- Brist i dokumenterad roll -och ansvarsfördelning vad gäller vård av psykisk ohälsa för vuxna/äldre
- Brist i förebyggande arbete

Utifrån resultatet av genomförd granskning lämnades fyra rekommendationer till regionstyrelsen.

- Att regionstyrelsen säkerställer att dokumenterad roll- och ansvarsfördelning vad gäller vård av psykisk ohälsa för vuxna/äldre är förankrad i organisationen och i samverkan med kommunerna.
- Att regionstyrelsen säkerställer att systematisk verksamhetsutveckling för området sker, exempelvis genom att se till att samtliga verksamheters processer omfattas i ledningssystemet.
- Att regionstyrelsen skapar strukturer som möjliggör uppföljning/analys för att säkerställa att det upprättas samordnad individuell plan för de individer som har ett behov av, och själva godkänner, upprättande av en plan.
- Att regionstyrelsen säkerställer uppföljning av primärvårdsprogrammet samt har en systematik för att följa upp att förebyggande och behandlande insatser avseende psykisk ohälsa genomförs i regionen. Exempelvis finns en struktur för att kartlägga äldres hälsotillstånd men vår granskning uppmärksammar att detta inte genomförts i regionen såsom det är tänkt.

Har revisorernas synpunkter och förslag till åtgärder besvarats av respektive nämnd/styrelse?

Iakttagelser

På uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Region Västmanland har PwC under revisionsåret 2022 genomfört en granskning av regionens arbete med psykisk ohälsa hos äldre.

Den 12 oktober 2022 skickade revisorerna revisionsrapporten tillsammans med upprättat missiv till regionstyrelsen för svar och till regionfullmäktige för kännedom. Revisorerna begärde svar från regionstyrelsen senast den 23 januari 2023.

Regionens revisorer har överlämnat revisionsrapporten *Granskning av arbete med psykisk ohälsa hos äldre* till regionstyrelsen för yttrande. Vid granskningens genomförande tillhörde hälso- och sjukvårdsförvaltningen regionstyrelsen. Efter samråd med revisorerna bereder hälso- och sjukvårdsnämnden svaret som därefter fastställs av regionstyrelsen. Yttrandet bereddes av hälso- och sjukvårdsnämnden den 18 januari 2023 § 10.

§ 15 2023-01-31 Regionstyrelsens beslut:

Förslaget godkänns och överlämnas till regionens revisorer som regionstyrelsens yttrande.

I regionstyrelsens yttrande på granskningen, har regionstyrelsen besvarat de rekommendationer som lämnats i revisionsrapporten samt missiv. Regionstyrelsen ställer sig positiv till flera av de lämnade rekommendationerna.

Bedömning

Bedömning: Ja

Vår bedömning är att hälso- och sjukvårdsnämnden har behandlat och besvarat de rekommendationer som lämnats i granskningen. Yttrandet är därefter skickats till regionstyrelsens för godkännande och överlämnats till regionens revisorer.

Har synpunkterna och förslagen åtgärdats?

lakttagelser

Rekommendation 1: Att regionstyrelsen säkerställer att dokumenterad roll- och ansvarsfördelning vad gäller vård av psykisk ohälsa för vuxna/äldre är förankrad i organisationen och i samverkan med kommunerna.

Av yttrandet framgår att roller och ansvar anses tydliggjort vad gäller psykiatrisk vård på specialistnivå genom samverkansrutinen mellan primärvården och den specialiserade vården. Inför att Äldrepsykiatriska mottagningen har öppnat så har ett strukturerat samarbete inletts med samtliga kommuner. Kommunrepresentanter har varit involverade i uppbyggnaden av mottagningen. Äldrepsykiatriska mottagningen arbetar även tillsammans med primärvård och geriatrik för att få en sömlös patientcentrerad vård.

Vid tid för granskningen fanns det ett pågående arbete mellan länets kommuner och Region Västmanland med att ta fram en ny länsöverenskommelse utifrån lagstiftningen i HSL och SoL gällande samordning och samverkan på organisatorisk- och individnivå gällande vuxna, inklusive äldre, med psykisk ohälsa. Vid regionstyrelsens sammanträde 2024-01-30 §20 föreslår regionstyrelsen att regionfullmäktige antar länsgemensam överenskommelse för samverkan om vuxnas psykiska ohälsa. Vid regionfullmäktiges sammanträde 2024-02-13 §14 antar regionfullmäktige länsgemensam överenskommelse. Enligt intervjuer kommer en uppföljning ske årligen, och det finns en samverkansstruktur med gemensamma ledningsgrupper för att underlätta och förbättra samverkan med stöd av regionens enhet för välfärd.

Överenskommelsen kommer att följas upp utifrån 3 mål:

Mål 1: Att individer med psykisk ohälsa, skadligt bruk, beroende eller en samsjuklighet får samordnat stöd, vård och behandling utifrån individens behov.

Mål 2: Att aktörer som omfattas av överenskommelsen har en regelbunden och välfungerande samverkan på lokal nivå.

Mål 3: Att länet har en välfungerande ledning, styrning och struktur för samverkansfrågor med tydliga kopplingar mellan den lokala och regionala nivån.

En första uppföljning har gjorts av mål 2 "Att aktörer som omfattas av överenskommelsen har en regelbunden och välfungerande samverkan på lokal nivå." Uppföljningen visar att 84% av deltagarna i den lokala ledningsgruppen tycker att samverkan fungerar bra eller mycket bra.

Rekommendation 2: Att regionstyrelsen säkerställer att systematisk verksamhetsutveckling för området sker, exempelvis genom att se till att samtliga verksamheters processer omfattas i ledningssystemet.

Av yttrandet framgår att verksamhetsutveckling inom primärvården sker dels genom respektive vårdgivare, dels regiongemensamt eller genom enheten Vårdval primärvårds satsningar. Vuxenpsykiatrien arbetar med systematisk verksamhetsutveckling genom att arbeta evidensbaserat, samverka med externa aktörer och interna vårdgrannar med patientens behov i centrum.

Region Västmanland har en äldrepsykiatrisk mottagning som är en del av specialistpsykiatrien. Mottagningen var tidigare ett projekt inom nära vård som finansierades av statsbidrag. Projektet övergick under 2023 i ordinarie verksamhet för äldrepsykiatrisk specialistvård. Målgruppen är äldre med psykisk sjukdom. Verksamheten består av både mottagning och mobil verksamhet med möjlighet till inläggning. Vid mottagningen bedrivs även verksamhetsnära forskning. Enligt en intervju är inriktningen på mottagningen oförändrad sedan tidigare, men beskrivs ha minskat i omfattning då inflödet var lägre än väntat.

Vårdcentralens uppdrag och ansvar att prioritera äldre och multisjuka samt samverkan med kommunerna har förtydligats. Uppdraget har även anpassats till lagförändringar gällande vårdssamordning vid utskrivning från sjukhus och fast läkarkontakt. Även uppdraget kring psykisk ohälsa har förtydligats och det krävs att vårdcentralerna ska kunna erbjuda olika typer av insatser beroende på problematik (stegvis vård). För gruppen äldre har det enligt intervjuer kunnat innebära hänvisning till aktörer utanför hälso- och sjukvården såsom kommunernas mötesplatser, internetbaserade behandlingar och gruppbehandlingar.

Har synpunkterna och förslagen åtgärdats?

Fortsättning rekommendation 2:

Enligt yttrandet sker en uppföljning av avtalet om läkarmedverkan mellan respektive boende/hemsjukvård och vårdcentral. Särskilda statsbidrag fördelas till vårdcentralerna under 2022-2024 för att utveckla samverkan mellan de kommunala verksamheterna och stärka läkarstödet. Enligt intervjuer har skett en utveckling, framförallt vad gäller läkarstödet till Säbo, där den avsatta tiden uppges ha ökat betydligt. Kontaktvägar är tydliggjorda mellan kommun och vårdcentral.

Enligt intervju har några vårdcentraler med stöd av utvecklingspengar från Vårduppdrag drivit riktade insatser mot målgruppen. Som exempel kan nämnas att en vårdcentral utformat särskilda grupper för äldre på vårdcentralen, ofta individer med en kombination av viss psykisk ohälsa och ensamhetsproblem. En annan har haft ett särskilt utvecklingsprojekt där psykolog har utbildat och handledt personal på Säbo för att bättre kunna hantera äldre med psykisk ohälsa. Dessa projekt har presenterats på Primärvårdens kvalitetsdag och därmed kunnat inspirera fler vårdcentraler.

Rekommendation 3: Att regionstyrelsen skapar strukturer som möjliggör uppföljning/analys för att säkerställa att det upprättas samordnad individuell plan för de individer som har ett behov av, och själva godkänner, upprättande av en plan.

Av yttrandet framgår att det finns beslutade rutiner och riktlinjer för samordnad individuell planering (SIP), och att det finns en god kännedom om dessa på regionnivå. De patienter som blivit erbjudna SIP men som avböjt följs däremot inte upp. Vidare beskrivs att det sker en löpande uppföljning av antalet SIP på såväl regionnivå som i samverkan med länets kommuner. Volymerna upplevs dock som relativt låga och orsaker kan vara krångligt regelverk, tidskrävande och att läkarnas medverkan blir överflödigt.

Enligt Regelbok Vårdval Vårdcentral 2025 ska alla vårdinsatser kring individen organiseras som en väl fungerande helhet. Individer som har behov av en samordnad individuell plan (SIP) ska erbjudas det. Genom lagen om samverkan vid utskrivning från slutna hälso- och sjukvård har vårdcentralerna ett stort ansvar i utskrivningsplaneringen gällande patienter som skrivs ut från sjukhus och är i behov av insatser efter utskrivning. Enligt intervjuer har regionen lärt sig genomgången av såväl SIP-process som dokumentation. Vidare beskrivs att kompetensutveckling kring process och dokumentation är betydelsefull för att säkerställa en god kvalitet samt för att utbilda nya medarbetare. En framgångsfaktor på området beskrivs vara regionens "SIP-specialister" som stöttar och driver arbetet på verksamhetsnivå och även deltar i SIP-nätverk på nationell nivå. SIP-nätverken ger möjlighet till erfarenhetsutbyte, goda exempel och ny information på området.

Enligt intervjuer är en utmaning att upprätta SIP i samband med utskrivning från slutna hälso- och sjukvård. Svårigheten uppges att vara att avsätta tid och prioritera detta arbete, både inom primärvården och inom psykiatri. Enligt intervjuer har SIP inte ökat inom äldrepsykiatriska mottagningen sedan den förra granskningen. Inom primärvården beskrivs kurvan för vuxna (18 år och äldre) vara relativt stabila både när det gäller regionen och länets kommuner.

Har synpunkterna och förslagen åtgärdats?

Rekommendation 4: Att regionstyrelsen säkerställer uppföljning av primärvårdsprogrammet samt har en systematik för att följa upp att förebyggande och behandlande insatser avseende psykisk ohälsa genomförs i regionen.

Av yttrandet framgår att det sker en generell uppföljning av primärvårdsprogrammet genom de indikatorer som finns kopplade till programmet. Vidare beskrivs att det finns möjlighet till ytterligare uppföljning från Primärvårdskvalitet och Vården i siffror. Uppföljning redovisas i delårsrapport och årsredovisning. Det finns dock inte särskilt fokus riktat mot äldres psykiska ohälsa i den uppföljningen.

Enligt patientsäkerhetsberättelsen 2024 finns ett förbättrat underlag för uppföljning av vårdcentralerna och förbättringsarbete på vårdcentralerna i IT- programmet Medrave med indikatorer från Primärvårds Kvalitet, utifrån fyra områden: Kronisk sjukdom, Rehabilitering, Psykisk hälsa och Äldre/samverkan. Det skapar en möjlighet för respektive vårdcentral att särskilt följa dessa områden. Enligt intervju är de inte en del av uppföljning av primärvårdsprogrammet.

Enligt intervjuer har Region Västmanland utvecklat ett seniorhälsovårdsprogram som bland annat innehåller hälsosamtal för 60- och 70- åringar. Hälsosamtalen innefattar såväl en hälsoenkät, provtagning och en individuell överenskommelse/hälsoplan. Bland de områden som kartläggs genom enkät och påföljande hälsosamtal är seniorernas psykiska hälsa. Vid behov kommer invånaren sedan att kunna bli slussad antingen till samtalsmottagning på vårdcentral, till gruppverksamheter på Hälsocenter, till kommunens mötesplatser eller till andra aktörer inom civilsamhället som kan erbjuda stöd. Därutöver kommer en direktkontakt erbjudas 75-åringar och en riskprofil upprättas för de individer som inte är i kontakt med vården sedan tidigare. Vårdcentralerna kommer att påbörja ett stegvis införande under hösten 2025, och målet är att samtliga vårdcentraler ska kunna erbjuda programmet med start hösten 2026. Seniorhälsovårdsprogrammet finns även med som en milstolpe i målbild 2029.

Det sker en årlig, gemensam uppföljning av avtalet om läkarmedverkan mellan respektive boende/hemsjukvård och vårdcentral. Arbetet med att återstarta det riktade arbetet med geriatrisk riskprofil uppges pågå, men det finns enligt intervju behov av att se över i samband med utveckling av seniorhälsovårdsprogrammet.

Bedömning

Bedömning: Delvis

Regionstyrelsens/hälso-och sjukvårdsnämndens beslutade åtgärder med anledning av revisionsgranskningen bedöms delvis ha genomförts. Åtgärderna anses inte vara tillräckliga för att fullt ut möta de rekommendationer som lämnats av revisionen.

Vi ser det som positivt att regionen kommer att starta upp seniorhälsovårdsprogrammet i syfte att arbete förebyggande med gruppen äldre, och att regionen ser över möjligheten att återstarta arbetet med geriatrisk riskprofil.

Vi ser dock att det fortsatt krävs åtgärder för att säkra upp genomförda SIP för gruppen äldre med psykisk ohälsa.

Sammanfattning av åtgärdade rekommendationer

Rekommendation	Rekommendation genomförd
Rekommendation 1: Att regionstyrelsen säkerställer att dokumenterad roll- och ansvarsfördelning vad gäller vård av psykisk ohälsa för vuxna/äldre är förankrad i organisationen och i samverkan med kommunerna.	Ja. Regionstyrelsen har rekommenderat att regionfullmäktige antar länsgemensam överenskommelse för samverkan om vuxnas psykiska ohälsa. Regionfullmäktige har antagit överenskommelsen. Sedan tidigare finns en samverkansrutin mellan primärvården och den specialiserade vården.
Rekommendation 2: Att regionstyrelsen säkerställer att systematisk verksamhetsutveckling för området sker, exempelvis genom att se till att samtliga verksamheters processer omfattas i ledningssystemet.	Delvis. Granskningen visar att det har skett en utveckling av stegvis vård inom primärvården, och att det fortsatt finns en äldrepsykiatrisk mottagning. Samverkan mellan regionen och länets kommuner följs bland annat genom läkarmedverkan på säbo.
Rekommendation 3 Att regionstyrelsen skapar strukturer som möjliggör uppföljning/analys för att säkerställa att det upprättas samordnad individuell plan för de individer som har ett behov av, och själva godkänner, upprättande av en plan.	Nej. Granskningen visar att antalet SIP fortfarande är på en låg nivå. Uppföljningen indikerar att det finns behov att ser över samverkan för utskrivningsklara patienter från den specialiserade vården.
Rekommendation 4 Att regionstyrelsen säkerställer uppföljning av primärvårdsprogrammet samt har en systematik för att följa upp att förebyggande och behandlande insatser avseende psykisk ohälsa genomförs i regionen.	Delvis. En uppföljning av primärvårdsprogrammet görs. Det sker ingen särskild uppföljning av äldre med psykisk ohälsa. Ett beslut om att införa ett seniorhälsovårdsprogram har fattats och införs 2026 på samtliga av länets vårdcentraler

Granskning av patientsäkerhet inom förlossningsvården (2022)

På uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Region Västmanland har PwC under revisionsåret 2022 genomfört en granskning av förlossningsvården. Efter granskningen var revisionens samlade bedömning att regionstyrelsen inte helt utövat en ändamålsenlig styrning och ledning samt intern kontroll över förlossningsvården så att en tillgänglig och patientsäker vård kan erbjudas invånarna.

De brister som framkom i granskningen var i huvudsak följande:

- Stort utmaning att rekrytera och behålla erfarna barnmorskor inom kvinnokliniken.
- Barnmorskemottagningarna och förlossningsverksamheten finns i olika verksamheter, vilket skapar behov av att stärka vårdkedjan.

Utifrån resultatet av genomförd granskning lämnades två rekommendationer till regionstyrelsen.

Rekommendationer till regionstyrelsen:

- Att ge hälso- och sjukvårdsförvaltningen i uppdrag att analysera orsakerna till personalomsättning bland barnmorskor på kvinnokliniken och genomföra åtgärder för att säkerställa bemanningen och patientsäkerheten på sikt.
- Bör vidta åtgärder för att stärka vårdkedjan mellan förlossningsvården och barnmorskemottagningarna för att skapa bättre förutsättningar för samverkan, utveckling och kompetensförsörjning.

Har revisorernas synpunkter och förslag till åtgärder besvarats av respektive nämnd/styrelse?

Iakttagelser

På uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Region Västmanland har PwC under revisionsåret 2022 genomfört en granskning av förlossningsvården. Den 12 oktober 2022 skickade revisorerna revisionsrapporten tillsammans med upprättat missiv till regionstyrelsen för svar och till regionfullmäktige för kännedom. Revisorerna begärde svar från regionstyrelsen senast den 11 januari 2023.

Regionens revisorer har överlämnat revisionsrapporten Granskning av patientsäkerhet inom förlossningsvården till regionstyrelsen för yttrande. Vid granskningens genomförande tillhörde hälso- och sjukvårdsförvaltningen regionstyrelsen. Efter samråd med revisorerna bereder hälso- och sjukvårdsnämnden svaret som därefter fastställs av regionstyrelsen. Hälso- och sjukvårdsnämnden behandlade revisionsrapporten vid sammanträdet 2023-01-18 § 11. Yttrandet godkänns och översänds till regionstyrelsen för svar till revisorerna. Regionstyrelsens behandlade yttrandet vid sammanträdet 2023-01-31 § 16. Förslaget godkänns och överlämnas till regionens revisorer som regionstyrelsens yttrande.

Hälso- och sjukvårdsnämndens yttrande kommenterar huvudsakligen revisionens andra rekommendation. Denna rekommendation handlar om att stärka vårdkedjan mellan förlossningsvården och barnmorskemottagningarna. Yttrandet inkluderar även en sammanfattande kommentar om styrning och uppföljning av förlossningsvården. Hälso- och sjukvårdsnämnden besvarar delvis revisionens rekommendationer.

Bedömning

Bedömning: Delvis

Vår bedömning är att hälso- och sjukvårdsnämnden har behandlat och delvis besvarat de rekommendationer som lämnats i granskningen. Yttrandet har därefter skickats till regionstyrelsen för godkännande och överlämnats till regionens revisorer.

Utifrån yttrandet kan vi dock inte utläsa hur hälso- och sjukvårdsnämnden bemöter en av revisorernas rekommendationer om att ge hälso- och sjukvårdsförvaltningen uppdrag att analysera orsakerna till personalomsättning bland barnmorskor på kvinnokliniken och genomföra åtgärder för att säkerställa bemanningen och patientsäkerheten på sikt.

Har synpunkterna och förslagen åtgärdats?

lakttagelser

Rekommendation 1: Att ge hälso- och sjukvårdsförvaltningen i uppdrag att analysera orsakerna till personalomsättning bland barnmorskor på kvinnokliniken och genomföra åtgärder för att säkerställa bemanningen och patientsäkerheten på sikt.

I yttrandet framgår att barnmorskorna i regionen är organiserade i separata verksamheter, vilket begränsar flexibiliteten och rörligheten mellan olika vårdnivåer. Behovet av erfarna barnmorskor har ökat i takt med att fler resurskrävande förlossningar. Yttrandet saknar dock specifika åtgärder som har vidtagits eller planeras enligt revisorernas rekommendationer.

En intervju indikerar att barnafödandet har minskat ytterligare sedan granskningen 2022, i linje med den nationella trenden. Socialstyrelsens rekommendationer om riskbedömning i graviditetsvecka 41+0 till 41+2, som ligger till grund för när igångsättning kan erbjudas, har lett till fler resurskrävande förlossningar. Vid införandet av dessa riktlinjer erhöles inga extra resurser. De intervjuade beskriver att, tack vare det minskade antalet förlossningar, finns nu något fler resurser för att hantera de mer resurskrävande förlossningarna. Målsättningen är att respektive barnmorska endast ska ansvara för en födande i aktiv förlossning, men detta mål nås inte.

Analysera orsakerna till personalomsättning bland barnmorskorna på kvinnokliniken

Hälso- och sjukvårdsförvaltningen har utvecklat en kompetensförsörjningsprocess som uppdateras var fjärde år. Den ger en översikt över kompetensbehovet på kort sikt (1-3 år) och lång sikt (4-10 år) för olika yrkeskategorier. Den beskriver även pensionsavgångar, orsaker till varför medarbetare slutar, samt insatser för att öka tillgången till kompetens.

Respektive verksamhet utvecklar därefter sin egen kompetensförsörjningsplan. I HSF kompetensförsörjningsprocessen från 2023 bedöms barnmorskor som en kritisk resurs både på kort och lång sikt. Trots prioriteringar och utbildningsplatser med löneförmåner är prognosen fortfarande kritisk på grund av kommande pensionsavgångar. Trots årliga satsningar med utbildningsförmåner har antalet barnmorskor inte ökat, vilket delvis beror på konkurrens från privata vårdgivare och bemanningsföretag samt högre löner i primärvården.

Ett generationsskifte med ökande pensionsavgångar ställer krav på effektiv kompetensöverföring. Både slutenvården och mottagningen gör samma bedömning av kompetensbehovet.

Respektive verksamhetsområde inkommer årligen med en bedömning av de yrkeskategorier som finns i deras verksamheter. I bedömningen tas antalet anställda per yrkeskategori och hur många som väntas gå i pension på kort och lång sikt med. Det ska baserat på en fyrgradig skala bedöma hur behovet: okritisk (blå), hållbar (grön), ohållbar (gul) och kritisk (röd)

Kvinnokliniken har inkommit med en bedömning för 2025 för barnmorska på vårdavdelning och barnmorska på mottagning och rådgivning. För barnmorskor på mottagningen är bedömningen att bemanningen är hållbar (grön). För vårdavdelningen görs en bedömning att bemanningen är ohållbar (gul).

Åtgärder: Region Västmanland införde i mars 2024 anställningsstopp i syfte för att spara pengar och undvika uppsägningar. Enligt de intervjuade har det gett en viss effekt på kvinnoklinikens verksamhet, och inneburit att rörligheten bland barnmorskorna minskat något. Färre barnmorskor har slutat i syfte att börja på bemanningsföretag, och kvinnokliniken lyckades också innan anställningsstoppet infördes att återrekrytera tidigare barnmorskor. Även erfarna barnmorskor som nått pensionsåldern är timanställda i regionen, och kan hoppa in vid exempelvis semesterperioder för att täcka upp för ordinarie personal. Även inhyrd personal används i en begränsad utsträckning för att säkerställa patientsäkerheten.

Enligt intervjuer vidtas ett flertal åtgärder för att utveckla och behålla medarbetarna. Några av de initiativ som nämns är en kompetensmodell för barnmorskor. Det finns också ett flertal arbetstidsmodeller att välja på för barnmorskorna. Det innebär att barnmorskorna har möjlighet att välja att arbeta skifttjänstgöring, bara arbetar helger och så vidare i syfte att få ner antalet timmar per vecka. Regionen erbjuder också betald utbildning för ett visst antal medarbetare på år som vill vidareutbilda sig från allmänsjuksköterska till barnmorska.

Har synpunkterna och förslagen åtgärdats?

Rekommendation 2: Att regionstyrelsen bör vidta åtgärder för att stärka vårdkedjan mellan förlossningsvården och barnmorskemottagningarna för att skapa bättre förutsättningar för samverkan, utveckling och kompetensförsörjning.

Av yttrandet framgår att det finns etablerade forum för samarbete på chefsnivå mellan mödrahälsovårdsenheten och kvinnokliniken, samt regelbundna vårdkedjemöten med barnkliniken, för att förbättra samordningen. Regionen har även infört riktlinjer för att minska antalet gravida kvinnor per barnmorska i syfte att öka patientsäkerheten. Verktuget Rutinkollen används för att följa och utveckla patientsäkerheten och kontinuerliga föreläsningar erbjuds för att upprätthålla personalens kompetens. På mindre orter, där patientunderlaget är begränsat, krävs samarbete mellan olika barnmorskemottagningar för att säkerställa tillgänglighet.

I Region Västmanland finns sedan ett par år en strategisk grupp med representanter från alla delar av vårdkedjan. I den strategiska gruppen finns representanter från kvinnokliniken, barnkliniken, mödrahälsovårdsenheten, controllers och hälso-och sjukvårdsförvaltningen. I och med att det finns representanter från alla delar av vårdkedjan, och både på lednings- och operativ nivå kan beslut fattas vid sittande möten enligt de intervjuade.

SKR och regeringen har överenskommelser om satsningar på en förbättrad förlossningsvård och insatser för kvinnors hälsa. Den strategiska grupperingen har som uppdrag att säkerställa de uppdrag rapporter som myndigheterna kräver för statsbidragen. För 2025 förväntas Region Västmanland ta del av cirka 37 miljoner kronor.

Vid hälso-och sjukvårdsnämnden sammanträde 2023-04-12 § 52 ges muntlig information om samarbete med Barnkliniken om bland annat att samvårda mor och barn vid neotänkfödselar.

Enligt delårsrapport 2 2024 har flera olika områden prioriterats för att utveckla arbetet kring till exempel bristningar vid förlossning, psykisk ohälsa i samband med graviditet, eftervården på barnmorskemottagning, introduktionsprogram med mentorskap för primärvårdens barnmorskor, neonatalvården för att undvika separation mellan barn och förälder samt förstärkning gällande kompetensförsörjning och bemanning framför allt inom förlossningsvården.

I hälso-och sjukvårdsnämndens årsredovisning för 2024 framgår att Region Västmanland deltar i det nationella arbetet för att förbättra kvinnosjukvården och stärka förlossningsvården i regionen. Arbeta för att stärka hela förlossningskedjan pågår i samarbete med den strategiska gruppen för kvinnohälsa, och flera nationella riktlinjer har publicerats med planerade gap-analyser för 2025.

Bedömning

Bedömning: Ja

Vi bedömer att hälso-och sjukvårdsnämnden har vidtagit åtgärder i linje med revisorernas rekommendationer om att kartlägga personalomsättningen och att vidta åtgärder. Vi bedömer också att arbetet kring att stärka vårdkedjan har utvecklats och även inbegriper barnkliniken. Framöver finns ett arbete med att säkerställa att arbetet sker i enlighet med nationella riktlinjer graviditet, förlossning och tiden efter. Ett arbete med en Gapanalys planeras att påbörjas under 2025.

Sammanfattning av åtgärdade rekommendationer

Rekommendation	Rekommendation genomförd
Rekommendation 1: Att ge hälso- och sjukvårdsförvaltningen i uppdrag att analysera orsakerna till personalomsättning bland barnmorskor på kvinnokliniken och genomföra åtgärder för att säkerställa bemanningen och patientsäkerheten på sikt.	Ja. Vi bedömer att det via hälso- och sjukvårdsförvaltningen har utvecklats en kompetensförsörjningsprocess som uppdateras var fjärde år. Den ger en översikt över kompetensbehovet på kort sikt (1-3 år) och lång sikt (4-10 år) för olika yrkeskategorier. Kvinnokliniken inkommer årligen med en bedömning av tillgång till bland annat barnmorskor. Granskningen visar att det genomförts ett flertal åtgärder för att säkerställa bemanning och patientsäkerhet. Som exempel kan nämnas kompetensmodeller, arbetstidsmodeller och betald utbildning.
Rekommendation 2: Att regionstyrelsen bör vidta åtgärder för att stärka vårdkedjan mellan förlossningsvården och barnmorskemottagningarna för att skapa bättre förutsättningar för samverkan, utveckling och kompetensförsörjning.	Ja. Vi bedömer att det har skett åtgärder för att stärka vårdkedjan mellan förlossningsvården och barnmorskemottagningarna som även involverar barnkliniken. Det finns en strategisk grupp med representanter från alla delar av vårdkedjan som representerar både ledningsnivå och operativ nivå. Det har inte skett någon förändring av organisationsstrukturen, vilket innebär att det inte heller sker någon gemensam kompetensförsörjning.

Granskning av vårdhygien och städning (2022)

På uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Region Västmanland har PwC under revisionsåret 2022 genomfört en granskning rörande vårdhygien och städning. Efter granskningen var revisionens samlade bedömning att regionstyrelsen inte helt har en tillräcklig intern kontroll som säkerställer god hygienisk standard i enlighet med lagar, beslut och riktlinjer.

Under revisionsåren 2018 och 2020 genomfördes granskningar av vårdhygien och städning som avslöjade flera brister, bland annat att vårdpersonalen inte kände till städinstruktionerna, varierande lokala förutsättningar för hygien, samt brister i kontroll och uppföljning av städning. Trots viss förbättring kvarstod utmaningar såsom personalens utbildning i vårdhygien och avvikelshantering.

Utifrån att revisorerna tidigare granskat området och framfört kritik kring hur städning och vårdhygien fungerar är det otillfredsställande att åtgärder inte har vidtagits fullt ut för att hantera tidigare identifierade brister.

Utifrån resultatet av genomförd granskning lämnades två rekommendationer till regionstyrelsen:

- Tillse att det sker en uppföljning av städningen som helhet, dvs både den regelmässiga och den patientnära.
- Att vidta åtgärder utifrån de bedömningar som framkommit i denna rapport samt de åtgärder som inte vidtagits fullt ut avseende tidigare granskning.

Har revisorernas synpunkter och förslag till åtgärder besvarats av respektive nämnd/styrelse?

lakttagelser

På uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Region Västmanland har PwC under revisionsåret 2022 genomfört en vårdhygien och städning. Den 9 september 2022 skickade regionens revisorerna revisionsrapporten tillsammans med upprättat missiv till regionstyrelsen för svar och till regionfullmäktige för kännedom. Revisorerna begärde svar från regionstyrelsen senast den 25 november 2022.

Regionstyrelsens behandlade yttrande vid sammanträdet den 14 december 2022 § 301. Förslaget godkänns och överlämnas till regionens revisorer som regionstyrelsens yttrande.

Av yttrandet har regionstyrelsen valt att svara på de revisionsfrågor som bedömdes som delvis uppfyllda i granskningen, vilket motsvarar fyra av fem revisionsfrågor.

Av regionstyrelsens yttrande framgår att de är medvetna om de områden som brister och har vidtagit åtgärder för att förbättra dessa områden. Samtidigt bekräftar styrelsen att det fortfarande finns områden där ytterligare insatser krävs för att fullt ut uppfylla de rekommendationer som revisorerna har lämnat.

Bedömning:

Bedömning: Ja

Vår bedömning är att regionstyrelsen har behandlat och besvarat de rekommendationer som lämnats i granskningen av vårdhygien och städning.

Har synpunkterna och förslagen åtgärdats?

Iakttagelser

Rekommendation 1: Tillse att det sker en uppföljning av städningen som helhet dvs både den regelmässiga och den patientnära.

Vid granskningen 2022 identifierades brister i regionens uppföljning av städningen. Uppföljningen och kontrollen av den regelmässiga städningen genomförs av Samlad service. Däremot saknas fortfarande regelbundna kontroller av den patientnära städningen. Granskningen visade att vårdpersonalen genomförde självskattningar utan övergripande kontroll vilket leder till en bristande helhetsbild av städningens kvalitet och effektivitet. Avtalen mellan vården och Samlad service följdes inte upp systematiskt. Antalet inrapporterade avvikelser i städningen hade också ökat, men det var oklart om detta ledde till några åtgärder.

Av yttrandet framgår det att styrelsen påpekar att checklistorna som finns i rum och toaletter inte fungerar som en fullständig städkontroll. De används för att bekräfta att städning har utförts, men inte för att bedöma hur den har utförts eller om kvalitetskraven har uppfyllts. En föreslagen åtgärd var att utveckla en rutin för uppföljning och egenkontroll av städning, som omfattar både städ- och vårdpersonal. Vidare svarar styrelsen att Samlad service planerar att leda ett projekt för att införa digital kvalitetsuppföljning av städning och hygienrutiner under 2023, med gradvis implementering på sjukhusen. Från den 15 oktober 2022 förtydligades regionstyrelsens uppdrag för att omfatta ett övergripande ansvar för kvalitetssäkring och uppföljning inom regionens verksamheter, med målet att förbättra tillsynen av vårdhygien och städning.

Vid intervju med en representant från Samlad service framkom flera förändringar och initiativ inom städning och hygien sedan granskningen 2022. En betydande utveckling är att städprocesserna har förändrats, bland annat utförs regelbunden städning med en fastställd frekvens varje vecka. Periodisk städning, tidigare kallad storstädning, har sedan januari 2024 anpassats efter lokalernas specifika behov i samarbete med vårdhygien, för att optimera resursanvändningen.

Intervjun framhöll att den patientnära städningen behöver prioriteras och att det finns betydande brister i hur denna sköts för närvarande. Städpersonalen har särskilt uppmärksammat brister vid slutstädning där det tydligt syns att den patientnära städningen har varit eftersatt.

Vårdpersonalen har ofta svårt att hinna med denna uppgift på ett tillfredsställande sätt, vilket har lett till att Samlad service föreslagit att ta över denna del av städningen. Förhoppningen är att få ett svar på förslaget inom ett år. Utöver detta har de startat ett projekt för att undersöka vilka fler städuppgifter som kan överföras från vårdpersonalen till Samlad Service, i syfte att höja kvaliteten på städningen.

I linje med vad styrelsen påpekade i sitt yttrande, har Samlad service nu implementerat ett nytt digitalt system, Avista Time, för att förbättra registreringen och uppföljningen av städning och hygienrutiner inom sjukvårdsinrättningar. Genom en mobilapp får städ- och servicemedarbetare en komplett översikt över sina dagliga uppdrag, med detaljerade instruktioner och lokalritningar som optimerar arbetsutförandet. Systemet möjliggör en strukturerad digital kvalitetsuppföljning som ska säkerställa att alla städstandarder efterlevs. Det ska även bidra till en snabb identifiering och åtgärd av eventuella brister. Medarbetarna får via appen direkt tillgång till information om vilka rum som behöver städas, samt specifika instruktioner för varje uppgift. Framöver kommer även en kundportal introduceras som ska ge kunder möjlighet att beställa städning och följa processen i realtid, vilket ökar insynen och säkerställer att behov och förväntningar uppfylls.

Enligt intervju framgår att systemet är utformat för att vara heltäckande: det inkluderar instruktioner för allmän och lokal städning samt möjligheten att registrera när städning erbjuds men avböjs. Avista Time täcker ännu inte den patientnära städningen. Det finns en ambition att integrera vårdens dokumentation av slutstädningar i det nya systemet så att även vårdpersonalen kan använda det. Detta skulle underlätta arbetet och ge en tydligare bild av städprocessernas brister. Målet är att systemet ska vara ett verktyg för hela regionen, inte bara för städpersonalen.

Har synpunkterna och förslagen åtgärdats?

Fortsättning rekommendation 1:

För att säkerställa kvalitetsstandarder har Samlad service infört ett omfattande system för kvalitetskontroller. Alla som utför dessa kontroller har genomgått särskild utbildning. Systemet har genomlysts och rumsklassificeringen har genomförts i samarbete med vårdhygien. Första linjens chefer, som utgörs av cirka 6-7 personer, ansvarar för att genomföra omkring 350 kontroller per månad. Varje rum betraktas som en enskild kontroll enligt Insta800-standard. Målet är att skapa en enhetlig standard för hela regionen. I den första granskningen identifierades brister i systematisk uppföljning av avtalen mellan vården och Samlad Service samt en ökning av inrapporterade avvikelser i städningen, utan tydliga åtgärder. Transparens är en central del av det nya systemet, och det finns planer på att göra kontrollresultaten tillgängliga via en kundportal. Detta skulle inte bara minska klagomålen utan även tydliggöra avtalsförväntningar.

En ny *Städhandbok inom hälso- och sjukvård* (Gäller fr.o.m 2023-02-02) och klassificeringsdokument finns tillgängliga för ökad insyn.

Rekommendation 2: Att vidta åtgärder utifrån de bedömningar som framkommit i denna rapport samt de åtgärder som inte vidtagits fullt ut avseende tidigare granskning.

Vid granskningen 2022 framkom att styrelsen delvis vidtagit åtgärder utifrån tidigare granskningar, men utmaningar kvarstår i att säkerställa tillräcklig intern kontroll för att upprätthålla en god hygienisk standard. Vidare framkom att kompetensen inom vårdhygien och städning för vårdpersonal saknade systematisk uppföljning. Ansvarsfördelningen mellan städpersonal och vårdpersonal var tydlig, men det finns fortsatta behov av att öka kännedomen och användningen av städhandboken i verksamheten. Lokalmässiga förutsättningar varierade, vilket påverkar möjligheten att nå en god hygienisk standard, särskilt i äldre och slitna lokaler som de i Köping.

Styrelsens yttrande avseende utbildning och kompetens

Av styrelsens yttrande avseende bristerna i kompetens avseende vårdhygien och städning för vårdpersonal innefattar åtgärderna att införa obligatorisk utbildning och kompetenskort för vårdpersonal. Vidare ska de säkerställa kännedom om regionens städhandbok och städinstruktioner för all personal, särskilt nyanställda. Det ska även ges praktisk utbildning i städning av hygienombud för både städ- och vårdpersonal. Hälso- och sjukvårdsförvaltningen ska även åtgärda bristerna avseende kompetens inom städområdet i vården genom att införa digitala utbildningar och kompetenskort för hygien och städning. Detta kommer att möjliggöra uppföljning genom regionens Kompetensplats. Utbildningarna och kompetenskorten kommer att utvecklas under ledning av vårdhygien, liknande den metod som används för städverksamheten inom Samlad service.

Sedan revisorernas granskning har Vårdhygien och Samlad service utarbetat kompetenskort för bassängstädning för att säkra städningen där. Vid intervju Vårdhygien och regionens smittskyddsläkare beskrivs att den obligatoriska städuutbildningen för vårdpersonal inte har påbörjats av hälso-och sjukvårdsförvaltningen. Det finns inte heller några kompetenskort för vårdpersonal. Vid intervju med vårdhygien betonas att de återkommande bristerna inom den patientnära städningen kan tyda på systemfel, vilket understryker behovet av en tydligare organisation och styrning för att säkerställa effektiv uppföljning av den patientnära städningen. Den uppföljande granskningen visar att de identifierade bristerna kring vårdpersonalens insatser med den patientnära städningen kvarstår. De åtgärder som presenterades i yttrandet har inte åtgärdats för den patientnära städningen.

Har synpunkterna och förslagen åtgärdats?

Fortsättning rekommendation 2:

I patientsäkerhetsberättelsen för 2024 framgår det att en ny reviderad onlineutbildning inom vårdhygien har utvecklats och erbjuds på lätt svenska via Kompetensplatsen, tillgänglig för både interna och externa deltagare. Dessutom har Samlad service prioriterat utbildningen av all ny städpersonal för att säkerställa att de har den kunskap som krävs för att upprätthålla en hög hygienisk standard. Enheten har även genomfört utbildningar för hygienombud och bidragit med vårdhygienisk expertis i planeringsarbetet med NAV.

Styrelsens yttrande avseende hygienarbete och lokalmässiga förutsättningar

Av yttrandet framgår att en mötesserie under ledning av regionens smittskyddsläkare genomfördes 2022 för att lyfta hygienarbetet i vården i form av tre möten med verksamhetschefer inom områdena akutvård, nära vård samt diagnostik och teknik. Syftet med mötesserie var att fokusera på vilket hygienarbete verksamhetscheferna själva vill driva de kommande åren.

Vidare framgår av yttrandet att regionstyrelsen identifierar utmaningar med äldre vårdlokaler, särskilt på mindre sjukhus där vissa rum fortfarande inrymmer flera patienter och har toaletter i korridoren. Trots dessa begränsningar bedöms lokalerna som funktionsdugliga tills större investeringsprojekt kan genomföras. Styrelsen rapporterar om framsteg som byggandet av det nya akutsjukhuset (NAV) vid Västmanlands sjukhus Västerås och den nyligen färdigställda sjukvårdsbyggnaden i Sala, där verksamheterna har flyttat in under hösten 2022.

Vid intervju framgår att det har skett vissa framsteg gällande de lokalmässiga förutsättningarna för att uppnå en hög hygienisk standard, särskilt i äldre byggnader.

Sala har exempelvis fått ett nytt sjukhus, medan Köping förblir oförändrat med planer för framtida förbättringar och nybyggnation. Fagersta vårdavdelning är för närvarande under ombyggnation, och flera nya lokaler förväntas bli klara inom de kommande åren.

En ny svensk standard för hygienisk städning, med fokus på hygienisk snarare än administrativ städning, kommer att träda i kraft den 1 april 2025. Den är för närvarande ute på remiss. Alla regioner förväntas anpassa sig till denna gemensamma standard.

Av *Patientsäkerhetsberättelse för 2023* framgår:

- Följsamheten till basala hygienrutiner och klädregler, som är satt till 90%, uppnås inte. Resultaten för 2023 visar en följsamhet på 74,1% under våren och 72,5% under hösten. Resultatet påvisar att många enheter behöver förbättra följsamheten till rutinen att desinfektera händerna innan patientkontakt.
- Följsamhet till basala hygienrutiner och klädregler har identifierats som särskilda fokusområden i hälso- och sjukvårdsförvaltningens förvaltningsplan.
- Ambulanssjukvården i Västmanland har genomfört ett utvecklingsarbete för att upprätthålla en god hygienisk standard. Detta arbete har lett till mätbara förbättringar i hygienisk standard och säkerhetskultur.
- I patientsäkerhetsberättelsen för 2023 betonas vikten att stärka kompetensen och utbildningen inom vårdhygien.

Av patientsäkerhetsberättelsen för 2024 framgår:

- En ny reviderad online utbildning inom vårdhygien har tagits fram på lätt svenska och finns tillgänglig i Kompetensplatsen för både interna och externa deltagare.
- Följsamheten till basala hygienrutiner och klädregler, som är satt till 90%, uppnås inte. Under 2024 genomfördes observationsmätningar två gånger per år, vilket visade en följsamhet på 70% under våren och 73% under hösten.

SKR har sedan 2011 genomfört nationella punktprevalensmätningar (PPM- mätningar) för bland annat följsamhet till basala hygienrutiner och klädregler. Efter beslut 2023 är det regionerna själva som genomför mätningar av basala hygienrutiner. Vid intervju framgår att regionen började med egna mätningar under våren 2024. Det har möjliggjort fler och mer transparenta mätningar. Samlad service kommer också att inkluderas i dessa mätningar framöver. Avsikten är att använda systemet Avista Time, vilket kräver teknisk kalibrering, en process som planeras framöver.

Har synpunkterna och förslagen åtgärdats?

Bedömning

Bedömning: Nej

Regionstyrelsens beslutade åtgärder med anledning av revisionsgranskningen bedöms ej ha genomförts. Åtgärderna anses inte vara tillräckliga för att möta de rekommendationer som lämnats av revisionen.

Vi bedömer att rekommendation 1, avseende en gemensam uppföljning av såväl den patientnära som den regelmässiga städningen, inte görs. Vi bedömer att en uppföljning av den patientnära städningen, som är ett ansvarsområde för hälso -och sjukvårdsnämnden, behöver utvecklas. Vi bedömer att uppföljningen som Samlad service gör har utvecklats ytterligare sedan den tidigare granskningen, vilket vi bedömer som positivt.

Vi bedömer att den obligatoriska städutbildningen och kompetenskort för vårdpersonalen, som är ett ansvarsområde för hälso -och sjukvårdsnämnden, inte har införts. Vi anser att det är ett utvecklingsområde då det finns behov att höja såväl kompetensen inom städning som vårdhygien. Trots utvecklingen av en ny onlineutbildning inom vårdhygien kan vi inte bekräfta att dessa insatser har åtgärdat de identifierade bristerna.

För att säkerställa en konsekvent och hög hygienstandard inom regionens vårdinrättningar är det avgörande att intensifiera insatserna och noggrant följa upp de implementerade åtgärderna. Regionens fokus bör ligga på att förbättra äldre anläggningar och integrera hygienutbildningen i det nya digitala systemet för att uppnå bättre efterlevnad.

Sammanfattning av åtgärdade rekommendationer

Rekommendation	Rekommendation genomförd
Rekommendation 1: Tillse att det sker en uppföljning av städningen som helhet dvs både den regelmässiga och den patientnära.	Delvis. Regionstyrelsens åtgärder efter revisionsgranskningen har delvis genomförts, men de är inte tillräckliga för att möta alla rekommendationer. Den patientnära städningen omfattas ännu inte av Avista Time, och brister kvarstår i uppföljning och utbildning av vårdpersonal. Förbättringar behövs för att säkerställa hög städkvalitet inom vården. Regelbunden rapportering till regionstyrelsen är också nödvändig för att fatta informerade beslut.
Rekommendation 2: Att vidta åtgärder utifrån de bedömningar som framkommit i denna rapport samt de åtgärder som inte vidtagits fullt ut avseende tidigare granskning.	Nej. Regionstyrelsens åtgärder efter revisionsgranskningen har inte genomförts fullt ut och anses otillräckliga för att möta revisionens rekommendationer. Den obligatoriska städuutbildningen för vårdpersonalen har inte införts.

3

Revisionell bedömning

Revisionell bedömning

PwC har, på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Region Västmanland, genomfört en uppföljande granskning av fördjupade granskningar under 2021-2022. Syftet har varit att bedöma om regionstyrelsen och hälso-och sjukvårdsnämnden vidtagit tillräckliga åtgärder med anledning av den bedömning och åtgärdsförslag som lämnats i genomförda granskningar.

Vi bedömer att regionstyrelsen och hälso-och sjukvårdsnämnden *inte helt* har vidtagit åtgärder med hänsyn till revisorernas rekommendationer utifrån genomförd granskning.

De bedömningar som lämnas utifrån respektive granskning framgår nedan:

- Vi bedömer att regionstyrelsen/hälso-och sjukvårdsnämnden *inte helt* har vidtagit tillräckliga åtgärder med hänsyn till revisorernas rekommendationer utifrån genomförd granskning av arbetet med av strategiskt arbete för införande av e-hälsa i sjukvården.
- Vi bedömer att hälso-och sjukvårdsnämnden *inte helt* har vidtagit tillräckliga åtgärder med hänsyn till revisorernas rekommendationer utifrån genomförd granskning av arbetet med psykisk ohälsa hos äldre.
- Vi bedömer att hälso-och sjukvårdsnämnden *i allt väsentligt* har vidtagit tillräckliga åtgärder med hänsyn till revisorernas rekommendationer i granskningen av patientsäkerhet inom förlossningsvården.
- Vi bedömer att regionstyrelsen och hälso-och sjukvårdsnämnden *inte* har vidtagit tillräckliga åtgärder med hänsyn till revisorernas rekommendationer utifrån genomförd granskning av arbetet med av Vårdhygien, städning och vårdnära service.

Rekommendationer

Rekommendationer

Utifrån granskningen iakttagelser lämnas följande rekommendationer:

- Att hälso-och sjukvårdsnämnden tydliggör utgångsläge och målvärden för verksamhetsutveckling med stöd av digitalisering.
- Att hälso-och sjukvårdsnämnden säkerställer att det sker en uppföljning av SIP för äldre med psykisk ohälsa. Den uppföljande granskningen indikerar att det finns en utmaning i samverkan vid utskrivning från den slutna vården.
- Att hälso-och sjukvårdsnämnden ger hälso- sjukvårdsförvaltningen i uppdrag att påbörja den obligatorisk städutbildning och vårdhygienutbildning för vårdpersonal. Det är viktigt att säkerställa att dessa utbildningar implementerats och att uppföljning sker för att bedöma deras effektivitet.
- Att både regionstyrelsen och hälso- sjukvårdsnämnden säkerställer de påbörjade åtgärderna för att förbättra städkvaliteten och regelbundet följer upp deras effektivitet. Fokus bör ligga på att kontinuerligt förbättra och anpassa metoderna för patientnära städning då brister kvarstår.
- Att regionstyrelsen säkerställer att befintlig styrning innefattar regelbunden rapportering och återkoppling av framsteg och utmaningar inom vårdhygien och städning för både städ- och vårdpersonal.

2025-03-31

Henrik Fagerlind

Uppdragsledare

Louise Tornhagen

Projektledare